

Prim dr. Vladimir Dugački
(26. II. 1939. – 11. III. 2014.)

Nakon duge i teške bolesti, u utorak 11. ožujka, u 76. godini u Zagrebu, napustio nas je prim. dr. Vladimir Dugački, specijalist za očne bolesti, povjesničar medicine, medicinski leksikograf i predavač na poslijediplomskom studiju iz oftalmologije.

Rodio se u Zagrebu, 26. veljače 1939. godine. Nakon završene Klasične gimnazije (1957.) u rodnom gradu, upisuje se na Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gdje diplomu liječnika stječe 1964. godine.

Već za studentskih dana pokazivao je osobito zanimanje za područje povijesti medicine. Kao student aktivan je u Klubu demonstratora jednako kao i u Klubu narodnog zdravlja *Andrija Štampar*. Bio je suradnik u studentskom časopisu *Medicinar*, a 1963./64. i njegov glavni urednik. Od 1966. do 1969. radio je kao asistent na Institutu za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih znanosti tadašnje JAZU, kao i na Katedri za histologiju i embriologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Svoj stručni rad potom nastavlja kao liječnik Ustanove za hitnu medicinsku pomoć u Zagrebu, da bi se naposljetku odlučio za specijalizaciju iz oftalmologije. Od 1972. djeluje kao liječnik specijalist za očne bolesti u KBC-u Zagreb – sve do umirovljenja 2004. Kao oftalmolog, prim. Dugački bio je ujedno i suvoditelj Ambulante za očne bolesti djece.

Na poslijediplomskom studiju iz oftalmologije držao je predavanja iz kolegija *Oftalmološka terminologija*, a na Klinici za očne bolesti KBC-a u Zagrebu pokrenuo je i osnivanje muzejske zbirke za povijest oftalmologije.

Kao renomirani medicinski publicist bio je član uredništva nekoliko medicinskih časopisa i novina: *Acta ophtalmologica iugoslavica*, *Ophthalmologia Croatica*, *Acta medico-historica Adriatica* (AMHA), *Liječničkih novina*, glasila KBC-a *Naše novine*, časopisa Medicinskog fakulteta u Zagrebu *Mef.hr*. Bio je također i član Uredničkog odbora i tajnik Savjeta *Liječničkog vjesnika*. Jedan je od urednika u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, kao i u 2.

izdanju i dopunskim svescima *Medicinske enciklopedije*. Od 1974. član je *Société Internationale d'Histoire de la Médecine*, kao i *Julius Hirschberg Gesellschaft für Geschichte der Augenheilkunde*. Bio je aktivnim dionikom brojnih domaćih i inozemnih znanstvenih skupova, a pohađao je i Ljetnu školu iz povijesti bioloških znanosti u Ischiji, glavnom gradu istoimenog talijanskog otoka u Tirenskom moru. Niz godina obnašao je funkciju tajnika Hrvatskog društva za povijest medicine, a od 2000. bio je i njegov predsjednik. U koautorstvu s Mirkom Draženom Grmekom objavio je III. svezak Hrvatske medicinske bibliografije, knjige 1919.-1940. (izdanje JAZU, Zagreb, 1984.). Suradnik je Leksikografskog zavoda *Miroslav Krleža*, tvrke *Pro Lexis* i drugih izdavačkih kuća koje se bave leksikografskim izdanjima, primjerice, *Enciklopedije Jugoslavije*, *Opće i nacionalne enciklopedije* (u 20 svezaka), *Hrvatske enciklopedije*, *Hrvatskog biografskog leksikona*, *Medicinskog leksikona* i dr. U koautorstvu s dr. Šimunom Jurišićem objavljuje knjižicu *Iz liječničke povijesti* (Split, 1988.) u kojoj su obrađeni brojni istaknuti liječnici, priloženi podaci o zagrebačkim i splitskim ulicama nazvanim po glasovitim i zaslužnim liječnicima, kao i podaci o hrvatsko-slovenskim medicinskim vezama, o nekim liječničkim nazivima, te prvim sanatorijima na slavonskom jugu. Kao jedan od naših najistaknutijih leksikografa pisao je posebice i o *Glasovitim Zadranima* (31 natuknica), *Glasovitim Trogiranima* (15 natuknica), a u zasebnim člancima obradio je *Istaknute požeške liječnike* i *Istaknute ličke liječnike*. U brojnim radovima bavio se različitim aspektima medicinske terminologije, posebice hrvatskog medicinskog nazivlja. Od 1992. do 2006. bio je predsjednik Hrvatskog društva za medicinsko nazivlje Hrvatskog liječničkog zbora, te član Odbora za medicinsku terminologiju Hrvatske akademija znanosti i umjetnosti. U izdanju potonje i Leksikografskog zavoda *Miroslav Krleža*, godine 2006., tiskan je *Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja*, a prim. Dugački aktivno je sudjelovao u njegovoj izradi. Pisao je recenzije stručnih knjiga i članaka. Član je Družbe „Braća hrvatskog zmaja“. Za svoj rad primio je odličje Hrvatskog liječničkog zbora „Ladislav Rakovac“.

Pisao je o osnivanju (i o pokušajima osnivanja) medicinskih fakulteta (Zagreb, Sarajevo), te o povijesti zdravstvenih ustanova, posebno bolnica. Tako, primjerice, tri njegove studije iscrpno obrađuju povijest utemeljenja i rada 3 najznačajnije bolnice u Zagrebu: *Zakladne bolnice na Jelačićevu trgu (Harmici) u Zagrebu (1804. do njezina rušenja 1931.)*, *Bolnice*

milosrdnih sestara (u razdoblju od 1846. – 1946.) i *Opće bolnice „Sveti Duh“ (od 1804. do 2006.)*. Prva dva rada pretisnuta su u knjizi njegovih odabranih radova *Opera selecta* (Rijeka, Biblioteka AMHA, 2010.), a treći kao Uvodnik u opsežnoj i lijepo uređenoj monografiji *Opća bolnica „Sveti Duh“ (Zagreb, 2006.)*. Prije Uvodnika prethodi njegov sažet *Osvrt na medicinu i zdravstvene prilike u Europi i kontinentalnoj Hrvatskoj uoči osnivanja Zakladne bolnice u Zagrebu*. S prof. dr. sc. Stelom Fatović Ferencić koautor je vrijedne i opsežne monografije *120 godina škole za primalje u Zagrebu (Zagreb, 1997.)*.

U 8 knjizi *Rasprava i građa za povijest znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, napisao je pregnantan esej o našem istaknutom znanstveniku, akademiku Mirku Draženu Grmeku – koji mu je najprije bio profesor, da bi poslije njih dvojica, postali suradnici i prijatelji – i priložio njegovu impresivnu bibliografiju, pedantno je razvrstavši prema područjima (knjige, uredništvo knjiga, članci itd.). Uz navedeno, prim. Dugački pridodao je još dva vrijedna priloga: popis razgovora s prof. Grmekom, te priloge hrvatskih autora o tom iznimnom hrvatskom i svjetskom povjesničaru medicine i znanosti.

Osim *Glavovitih Zadrana*, uz Zadar ga vezuju i neki drugi datumi i obljetnice. Tako je 13-14. listopada 1994., na proslavi 150. obljetnice *Zore dalmatinske*, sudjelovao svojim radom *Uloga Ante Kuzmanića u stvaranju hrvatskog medicinskog nazivlja*. U radu je razmatrao Kuzmanićev *Rječnik medicinskog nazivlja* koji je autor pridodao svom „Udžbeniku za primalje“, naglasivši pritom kako je taj mali rječnik bio „važan miljokaz hrvatske medicinske leksikografije, te je imao veliko značenje za daljnji razvoj hrvatske medicinske terminologije i hrvatske medicinske literature“. Pisao je i o najistaknutijem dalmatinskom liječniku na prijelazu 19. u 20. stoljeće, dr. Boži Peričiću (rođ. u Sukošanu 1865.), a u radu *Zasluge dr. Bože Peričića za hrvatsko medicinsko nazivlje* ukazao je na povijesno umnožavanje fonda našeg medicinskog nazivlja kroz radove zapaženih liječnika i jezikoslovaca, posebno se osvrnuvši na Peričićev *Medicinski rječnik*, tiskan 1906. godine u Zadru. Godine 2004. prim. Dugački bio je glavni inicijator stručnog i znanstvenog skupa o zadarskom rentgenologu i povjesničaru medicine prim. dr. Romanu Jeliću. Skup je održan u svibnju 2005., na 100. obljetnicu Jelićeva rođenja. Tom prigodom prim. Dugački izlagao je zanimljiv rad: *Akcija dr. Rudolfa Battare u Ninu god. 1902., prvi sustavni pokušaj borbe protiv malarije u Hrvatskoj*, a na kraju skupa predstavio je riječki međunarodni časopis AMHA (*Acta medico-historica Adriatica*),

jedini hrvatski časopis za povijest zdravstvene kulture, kao i knjigu *Sveti od zdravlja*, autora prof. dr. sc. Ante Škrobonje.

Gotovo je nemoguće nabrojati sve što je prim. dr. Vladimir Dugački objavio u svom golemom stručnom i znanstvenom opusu. Spomenimo ovom prigodom samo dio leksikografskih natuknica, pa će biti više nego razvidno koliki je opseg posla obavio samo na toj dionici medicinske publicistike. U *Općoj i nacionalnoj enciklopediji* brojimo čak 2.559 njegovih natuknica, u *Hrvatskom biografskom leksikonu* 500, u *Hrvatskoj enciklopediji* 386, u *Hrvatskom leksikonu* 325, u *Medicinskom leksikonu* 612 itd. Gotovo nitko, izuzev velikog Mirka Dražena Grmeku, medicinski leksikografski krajolik u Hrvata nije obogatio toliko koliko je to učinio prim. Dugački.

Za one koji imaju afiniteta prema povijesno-medicinskom štitu, a do sada se nisu susreli s radovima primarijusa Dugačkog, upravo bi izbor njegovih odabranih radova *Opera selecta*, koja je kao 6 knjiga tiskana u Biblioteci AMHA, (Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture, Rijeka, 2010.; u izboru prof. dr. sc. Ante Škrobonje i prof. dr. sc. Stelle Fatović Ferencić), bila više nego prikladno štivo za susret s dijelom njegova znanstvenog opusa i uvidom u opseg njegova interesa u okviru povijesnomedicinskih i društveno-kulturoloških fenomena.

Svestranost, posvećenost i marljivost, akribija, kao i preciznost izričaja, krasili su primarijusa Dugačkog kao istraživača, znanstvenika i medicinskog pisca. Književnokritičkim riječnikom kazano jedan je od najplodnijih povjesničara medicine u Hrvatskoj bio je vrstan stilski „minimalist“ koji podastire maksimum informacija na minimumu prostora. I u izravnoj komunikaciji krasili su ga dostajanstvo i osjećaj mjere u gesti i riječima.

Nebrojeno puta citiran po drugim autorima, ukupan opus prim. dr. Vladimira Dugačkog predstavlja nezaobilaznu dionicu naše povijesti medicine, medicinske terminologije i, dakako, medicinske leksikografije.

Pamtit ćemo ga kao čovjeka s pedigreeom vrsnog medicinskog publicista, istraživača i znanstvenika, tihog i samozatajnog, uvijek u potrazi za tvrdim povijesnomedicinskim podatkom, nadasve radišnog, strpljivog i poticajnog.

Prim dr. Mirko Jamnicki Dojmi